

Vélemény a nemzeti felsőoktatás fejlesztéspolitikai irányairól (NFFI) szóló koncepció v5.3 tervezetéről.

I. Általános észrevételek

1. A tervezet hosszú idő óta az első **átfogó koncepciót** tartalmazó felsőoktatás fejlesztési anyag, ami következetesen képviseli a felsőoktatás szerepének jelentőségét. Üdvözljük a dokumentumot, mivel részletesen értelmezi a felsőoktatás átalakításának irányait, meghatározza azokat a követelményeket és az azokhoz rendelhető eszközöket, amelyek a felsőoktatás megújítását szolgálják az elkövetkező időszakban.

A kitűzött cél – a felsőoktatás közjót szolgáló újjászervezése; minőségi, versenyképes felsőoktatási rendszer működtetése – egyértelműen támogatható.

Az előterjesztés az állami felsőoktatási intézmények vonatkozásában tartalmazza a fejlesztéspolitikai irányok részletes bemutatását, a fejlesztési célokat és a kapcsolódó intézkedéseket. Üdvözljük, hogy az előterjesztés kiemelten foglalkozik

- a felsőoktatás állami támogatásának új rendszerével,
- a képzési területek állami támogatásának középtávon megvalósítandó tervével,
- az un. képzési és kutatási fejlesztési pólusok kialakítandó rendszerével,
- az állami felsőoktatási kiválósági minősítés rendjével, és
- az állami felsőoktatás speciális intézményrendszerének bemutatásával.

Sajnálatos, hogy az anyag még érintőlegesen sem tárgyalja az egyházi, alapítványi, és magán felsőoktatási intézményekre vonatkozó kormányzati elképzeléseket, pedig ezeknek az intézményeknek a jövője sem közömbös az érdekképviselő számára, ugyanis ezekben az intézményekben is vannak FDSZ tagok.

Zavaró, hogy esetenként nem teljesen tisztázott fogalmakat és intézményrendszert vázol a tervezet (pl: „intézményi közösség”). A koncepció sok elemében támaszkodik nemzetközi (német, francia, finn) példákra, arra azonban nincs garancia, hogy ezen eltérő megoldások alkalmazása mennyiben lesz sikeres más mutatókkal jellemezhető társadalmi környezetünkben.

A foglalkoztatás és gazdaság-centrikus felsőoktatás megteremtése megítélésünk szerint rendezőelv lehet műszaki és gazdasági területeken, de nem szabad elfelejteni, hogy a tudományterületek jelentős része csak közvetve fejti ki piaci hatását, ennek ellenére nemzetgazdaságilag a hasznuk összemérhető a piacot közvetlenül befolyásoló diszciplínákkal. Elsorvasztásuk, visszaszorításuk nem lehet cél.

2. Hasznosnak tartjuk a felsőoktatás **tervezési rendszerének** megújítását is, az ehhez kapcsolódó információs rendszerek kiépítését, a tervezési szintek meghatározását és a tervezési technikák finomítását.

Gyakran halljuk, hogy a felsőoktatás nem igazodik a munkaerő-kereslethez. Sok a diplomát nem igénylő munkakörben dolgozó diplomás. Ez bizonyára így van. De milyen konkrét felméréseken alapul ez a megállapítás? Milyen szakos diplomával, melyik intézmény diplomájával nem lehet elhelyezkedni? Ha nincsenek tényleges vizsgálatok, illetve hatástanulmányok ezen a téren, akkor az államilag támogatott keretszámok kialakítása pusztán spekulációkon alapul. A korábbi integráció, a bolognai rendszer sikeréről vagy kudarcáról sem

lehet megbízható információkat nyerni, mivel ilyen irányú átfogó vizsgálat – tudásunk szerint – eddig nem történt.

A tervezés természetesen akkor lehet sikeres, ha a körülmények viszonylagos stabilitást mutatnak, legyen az a támogatási rendszer, a jogi szabályozás vagy maga az intézményi szervezet és menedzsment. Reméljük, hogy a fejlesztéspolitikai irányok ennek a stabilitásnak a megteremtéséhez is hozzájárulnak.

A felsőoktatásban végrehajtott változtatások „átfutása” hosszabb időt vesz igénybe, ezért a tervezés során a rövidtávú piaci igények és reakciók óvatos kezelése lenne ajánlott. A mai változtatási igények csak évek múlva lesznek realitások, ezért a változó piaci elvárásoknak, igényeknek nehezen tud a felsőoktatás rövidtávon megfelelni. Nem is ez a célja.

A vezetői összefoglaló 1. pontja a felsőoktatás átalakításának céljaként a magyar nemzeti középosztály megerősítését és a magasan kvalifikált értelmiségi réteg gyarapodását fogalmazza meg. Ugyanakkor az egész anyagban hiányzik a szociálisan hátrányos helyzetűek, az elmaradott térségek, az önhibájukon kívül lemaradtak felzárkóztatása. Pedig tudjuk, hogy nemzeti megújulás a leszakadt térségek felzárkóztatása nélkül lehetetlen.

A tervezet beszél a kultúráról és a társadalomról, de kijelenti, hogy a gazdaság érdekeinek akar megfelelni. A gazdaság érdekeinek való megfelelési kényszer azt jelenti, hogy a felsőoktatást is ennek rendeljük alá, ennek alapján szervezzük meg. Féltő, hogy ez a jelenlegi viszonyok mellett alapvetően a különbségek növekedésével, a társadalom további szétszakadásával fog együtt járni. Az a tétel ugyanis, hogy a felső társadalmi rétegekben felhalmozódó jólét leszivárog az alsó rétegekhez, az utóbbi évek tapasztalatai alapján nem látszik megvalósulni. Az oktatás ilyen formában nem a különbségek csökkentését szolgálja.

Válságos időkben különösen meggyengül a demokratikus elköteleződés, megerősödnek a szélsőséges eszmék, sokkal nagyobb szükség van a társadalmi integrációra – az egyetemisták körében is egyre inkább – mint prosperáló időszakokban. A tervezet a fent említett problémákra egyáltalán nem reflektál.

3. Az FDSZ alapvetően egyetért azzal, hogy **szükség van** a felsőoktatásban **reformlépésekre**. Az olyan célkitűzéseket, mint a minőség irányába történő elmozdulás, a párhuzamos képzések kiküszöbölése, a még meglévő intézményi szétaprózottság megszüntetése az FDSZ támogatja.

A 12. oldalon leírt profiltisztítási elvekkkel, az egyetemek és főiskolák feladatának határozott elkülönítésével egyetértünk. Úgy gondoljuk, hogy a szakokat három csoportba kellene osztani. Az 1. csoportba tartoznának a nagy érdeklődést kiváltó, de speciális eszközrendszert nem igénylő szakok, amelyek magas szintű oktatását részben államilag finanszírozott „ösztöndíjas” helyekkel minden tervezési-statisztikai régióban legalább egy helyen biztosítani kell. (A keretszámok aránya külön megfontolás tárgya.) Ez azzal indokolható, hogy ne kelljen messzire utazni, albérletben lakni, mert ez nagyon megnehezíti a szegényebb sorsú, de jó képességű fiatalok továbbtanulását. A 2. csoportba a drága, nagy eszközigényű szakok tartozhatnának, amelyek oktatását 3-4 helyen lehetne biztosítani. (Ennyi kell, már csak a minőséget javító verseny miatt is.) A 3. csoportot a „kevesek által művelt, speciális” szakok jelentik, amelyek működtetése csak egy helyen indokolt. (Nem kizárólag csak Budapesten lehet.)

Az államilag támogatott keretszámok arányainak hirtelen és egy lépésben történő ilyen nagyarányú megváltoztatása nem oldja meg a problémákat, hiszen pl. a műszaki és a természettudományi területeken eddig sem sikerült maradéktalanul betölteni az államilag finanszírozott keretszámot. A keretszám növelése még nem vonja maga után automatikusan a képzés iránti érdeklődés növekedését, különösen nem ilyen hirtelen. Előbb érdekeltté kell tenni a hallgatókat abban, hogy műszaki-természettudományi pályát válasszanak, és azután lehet fokozatosan emelni a keretszámokat.

Nem értünk egyet azzal a javaslattal, hogy „Az ösztöndíjas hallgatói létszámkeret meghatározásakor azokra a képzési területekre, ahol a magas piaci kereslet garantálja a szakember-utánpótlást, nem indokolt tervezni.” Miért zárunk ki teljesen mondjuk egy pécsi vagy szegedi hallgatót abból a lehetőségből, hogy ösztöndíjasként például jogot tanuljon? Számára nem az a kérdés, hogy mennyit fog majd keresni, hanem az, hogy a család anyagi helyzete miatt nem mer nekivágni. Így zárt kasztokat hozunk létre. Ez nem csak a piac ügye, hanem a társadalmi felemelkedés kérdése.

4. A **felsőoktatási pólusok** kialakítása az előterjesztés egyik leglényegesebb, de egyben a legkritikusabb, legtöbb vitát kiváltó része. Ugyanakkor a *pólus* kifejezés az anyagban nincs egyértelműen definiálva. Egyik nyilatkozatban azt halljuk, hogy a pólusok kialakítása nem azonos az integrációval, a másikban, hogy a pólus akár integrációvá is fejlődhet. Az előterjesztés úgy fogalmaz, hogy a pólus tartósan együttműködő intézmények közössége, de hangsúlyozottan nem szervezeti egység. A Kormány elé kerülő anyagban célszerű a pólus fogalmát, távlati céljait részletesebben kifejteni.

A felsőoktatási fejlesztési pólus mint új intézményrendezési elv üdvözlendő, mert egy meghatározott, együtt élő földrajzi térség, vagy képzési, kutatási azonosságokat mutató intézmények összekapcsolását jelenti erőforrásaik kedvezőbb kihasználására a munkaerő piacon (oktatás), a tudományos szférában (kutatás), egyben az adott térségek megújítását segítve, azt ösztönözve (szolgáltatói szerep). Ki kell emelni, hogy a pólushoz a felsőoktatási intézményeken kívül más szervezetek, így gazdasági szereplők is kapcsolódhatnak. A kutató-fejlesztő kapacitások összekapcsolódnak, ezzel a képzést is segítik.

A fejlesztési koncepció alap gondolata, amely a felsőoktatási intézményeket nem önmagukban, hanem kormányzati szándék mentén kívánja fejleszteni, mindenképpen támogatandó. Az azonban nem világos, hogy az egyes intézmények miért kerültek egy adott pólusba, továbbá nem látszik, hogy az intézményi jellemzők mi alapján lettek rögzítve.

Megfontolandó például, hogy nem lenne-e célszerű a Nyugat-magyarországi felsőoktatási pólus helyett ezen a területen két fejlesztési pólust kialakítani, hiszen ez a pólus két tervezési-statisztikai régiót ölel át, 2,2 millió fővel, a GDP közel 20 %-os mértékével és az átlagosnál fejlettebb társadalmi-gazdasági környezettel. Ide tartozik Székesfehérvár is, ahol több munkahely van, mint amennyi lakos.

Az FDSZ támogatja az előterjesztésben megfogalmazott azon gondolatokat, amelyek a vidéki főiskolai és felnőttképzési központok kialakítását és közös működését irányozzák elő.

A fejlesztési pólusok tervezése a forráselosztás és a takarékoság céljait csak akkor tudja megvalósítani, ha a meglévő kapacitások ésszerű átszervezése megtörténik.

A pólusok kialakításával (keletkezésével?) kapcsolatban veszélyes körbenforgás lehetőségét érezzük. A tervezetben jelenleg szereplő pólusok létrehozásának magyarázata, szempontrendszer nem egységes. Ez ahhoz vezethet, hogy az intézmények megpróbálják kitalálni a meg nem fogalmazott, de remélhetőleg egységes elveket, és azokhoz igazodnak. Mindez valószínűleg azt eredményezi, hogy a kormányzatról egy kliensi szemlélet fog kialakulni, ami az elmúlt évtizedek tapasztalata alapján nem gyümölcsöző, a kapacitások felduzzasztásához vezetett. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk az elvek explicit kifejtését és közzétételét széles körben. Meglátásunk szerint ezen fog állni vagy bukni a koncepció megvalósítása.

5. Teljesen hiányzik az anyagból az, hogy mi történik az egész magyar felsőoktatást működtető oktatókkal, dolgozókkal. Elfogadjuk, hogy a képzési túlkínálatot csökkenteni kell.

De mi lesz a megszűnő profilt oktató kollégákkal? Utaznak? Elköltöznék? Átképzik őket? Több évtizedes becsületos munka után az utcára kerülnek? S mindezt 50 évesen? Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a kérdést nem az egyetemi autonómiára hivatkozva – a felelősség alól kibújva – kezeljék, hanem nagy körültekintéssel, a szakszervezet bevonásával, az emberi méltóság figyelembe vételével kormányzati szinten készüljön egy „karrier híd” program.

De a maradó kollégák sincsenek sokkal jobb helyzetben. Az elmúlt időszakban az oktatókra/dolgozókra egyre nagyobb teher jutott: a nem motivált, gyengébb képességű, nagy számú hallgató oktatása (a hallgató/oktató arány 8-ról 16,3-ra nőtt), pályázatok írása, menedzselése, töménytelen adminisztráció, az oktatás alapvető feltételeinek biztosítása (pl: vegyszerek, eszközök beszerzése baráti kapcsolatok révén), az állami forrás kivonás kompenzálására saját bevételi forrás megteremtése. Mindeközben az idősebb oktatók, dolgozók reálbére (esetenként nominálbére) jelentősen csökkent (az oktatói bértáblához 2008. óta nem nyúltak, elvonták a 13. havi fizetésüket, az egyébként támogatandó gyermekvállalási kedvezményekből már kiöregedtek, bérük nem éri el azt a szintet, hogy az egykulcsos adózás előnyeit élvezhessék. Tehát elengedhetetlenül időszerű, és a minőségi felsőoktatás bevezetésének alapvető feltétele a felsőoktatásban egy **új életpálya modell** kidolgozása és az ágazati kollektív szerződés megkötése.

6. A mobilitás növelését mind a hallgatók, mind az oktatók, kutatók vonatkozásában nagy jelentőségűnek tartjuk. Az intézményekben az oktatás **nemzetközi jellegének megerősítése** lehet csak a jövőalakítás meghatározó iránya. Természetesen meg kell teremteni ennek a finanszírozási kereteit is, de ez általában pályázatokból biztosítható is.

Bizonyos szakokon lehet pályázni az „Eurobachelor label” cím elnyerésére ([Guidelines for Applications for the Eurobachelor Label](#)). Szegeden a kémia szakon ezt elnyerték.

Régóta újra és újra akkreditálják a brit Institution of Chemical Engineers (ICHEM) munkatársai a Pannon Egyetemen a vegyészmérnök szakot. Így a megszerzett okleveles vegyészmérnöki diplomát (MEng) a Brit Nemzetközösség országaiban és az Egyesült Államokban is elfogadják. A szakon folyó képzés megfelel a FEANI (Nemzeti Mérnök Egyesületek Európai Szövetsége) által a mérnökképzés iránt támasztott követelményeknek is, a végzettek pályázhatnak az európai mérnök (Eur. Ing.) cím elnyerésére is.

Talán ezek is bekerülhetnének az intézmények minősítését befolyásoló tényezők közé.

Ugyancsak mérőszám lehetne a külföldi egyetemmel közösen kiadott diplomák száma is. (Joint degrees, Dual degrees, <http://www.jointdegree.eu/index.php?id=5&lng=1>)

7. A **minőségvédelem** mint követendő irány ugyancsak meghatározó elem a rendszerben. Álláspontunk szerint is szükséges a képzési követelmények áttekintése,

A minőségfejlesztés a kitörés egyik nagy lehetősége, amennyiben pontosan meghatározásra kerülnek az intézményi kiválóság (kiemelt felsőoktatási intézmény, kutatóegyetem, alkalmazott kutatások főiskolája) státusz elérésének szempontjai, azok mérési módjai, regisztrációs rendszerei. Ezek a tervezés során és a megvalósításban is nélkülözhetetlenek.

Nem szerencsés azonban minőségi mutatókba mennyiségi elemet belekeverni. Egy 3-4-szer nagyobb létszámú egyetemen nem csoda, ha több publikáció vagy doktori fokozat születik, mint a másikon. A minőséget jobban jellemezné a publikációk, doktori cselekmények egy oktatóra jutó száma. Kétségtelen, hogy a minőségi kutatáshoz kell egy kritikus tömeg, tehát az előbbi mérőszámot ki lehetne egészíteni egy „de legalább” alsó korlással.

A minőségi képzés alapvető feltétele a stabilan jó közoktatás, a megfelelően alacsony hallgató/oktató arány az egyetemeken, a megfelelő finanszírozás, ezek hiányában csak nagyon szűk kört érinthet a valós tehetséggondozás.

A hallgatói, oktatói és kutatói kiválóság részbe be kellene építeni a hallgatók és a tanszékek (intézetek) együttműködésének erősítését, a hallgatók fokozottabb bevonását az intézetek kutatási munkáiba.

8. Örvendetes, hogy a koncepció a **gyakorló iskolák** státusát nem tervezi megváltoztatni, azaz a felsőoktatáson belül maradnak, így az ott dolgozókat nem fenyegeti eddigi státusuk elvesztése. Az FDSZ a pedagógusképzés területén kiemelt fontosságúnak tartja a gyakorlóintézményi rendszert, amely az óvodai, tanítói és tanári pálya megbízható gyakorlati hátterét biztosította évtizedek óta. Arról viszont nem tesz említést az anyag, hogy vannak olyan felsőoktatási intézmények, ahol ezeket a képzési feladatokat az eddig önkormányzati kezelésben lévő intézményekkel kötött megállapodások keretében végezték. Mi lesz ezekben az esetekben a tanárjelöltek gyakorlati képzésével?
9. Mindaddig, amíg nincs intézményes garancia arra, hogy a hallgatók a középiskolából valós és igazolt nyelvtudással lépjenek be a felsőoktatásba, a felzárkózás, az esélyegyenlőség miatt nagy súlyt kell fektetni a **nyelvoktatásra**. A szaknyelvoktatást pedig a későbbiekben is fenn kell tartani.
10. Nem teljesen világos a 2013-tól bevezetendő **hárompilléres finanszírozás** új rendszere: úgy tűnik, hogy a szükséges létesítmény-fenntartás költsége ebből kimaradt. Az új „vegyes” modellben a tervezhetőség bizonytalanabb, mint korábban, és ez a gazdálkodás stabilitását megnehezíti. A források konkrét ismerete, kiszámíthatósága nélkül az intézmények gazdálkodása eléggé kockázatosnak látszik, különösen akkor, ha figyelembe vesszük a további forráskivonásokat.

Az előterjesztés szerint a felsőoktatás állami támogatása egy hárompilléres finanszírozási rendszer szerint történne, amelyben a képzés 60%-ot, a fejlesztés 30%-ot, a kiválóság pedig 10%-ot kapna. A koncepció szerint – ha jól értelmezzük – a finanszírozás pólusonként történne. De miután nem integrált intézményekről van szó, hogyan történik a pénz elosztása a különböző intézmények között? Úgy ítéljük meg, hogy az intézmények aszerint kapnának több, vagy kevesebb anyagi támogatást, hogy az intézményi fejlesztéspolitikai elképzelések mennyire esnek össze a kormányzati elképzelésekkel.

Az állami támogatás neuralgikus pontja az intézmények működési költségeinek rendkívül eltérő sajátosságaiban rejlik. Több intézményünk az un. PPP programok megvalósítása miatt rendkívüli terheket kénytelen elviselni. Ez a körülmény nagyon megnehezítheti az intézményeink mindennapi működését.

11. Kifejezetten támogatjuk a hallgatói lemorzsolódások elleni és a tanulmányok időbeli elnyújtásának „kordában tartására” irányuló törekvéseket.

A hallgatói juttatások átfogó reformra szorulnak. Célszerűnek látszik a tudományos/tanulmányi ösztönzést teljesítmény-alapúvá átalakítani. A szociális és tanulmányi juttatások szétválasztását fenn kell tartani.

A NESZ rendszer bevezetése meggondolandó, mert a vitathatatlan előnyök mellett több hátránya is lehet. Jelenleg a kollégiumok az oktatás/nevelés lehetséges színterei. Egyes

intézmények sok pénzt fektettek abba, hogy a hallgatóiknak vonzó körülményeket biztosítsanak. A kollégiumok nyáron az egyetemi dolgozók üdültetését is lehetővé teszik. A NESZ bevezetése elvonná az intézményektől azt a lehetőséget, hogy a szabad kapacitások értékesítésével saját bevételeket szerezzenek. A PPP szerződések felmondása komoly jogi következményeket is vonhat maga után.

12. Nagyon fontos az állami felsőoktatási intézmények feletti fenntartói felelősség és az ágazati irányítás összhangja. A jelenlegi hármas megosztottság (EMMI, NGM, NFM) ellehetetleníti a működést. Hiába készülnek szakmailag jól megalapozott tervek, programok, ha a hozzárendelt pénzről más minisztérium dönt, éppen az, akinek feladata a megszorítások véghezvitele.

II. Néhány további megjegyzés, észrevétel:

7. oldal: Ha az Európa 2020 stratégia szerint a humántőkébe való beruházást növelni kell és a megcélzott arány 30%, hogyan érik ezt el a 27. o-on bemutatott finanszírozás csökkentéssel?

9. oldal: Foglalkoztatás stimulálása ösztöndíj-szerződéssel. Javasoljuk, hogy ebben a részben foglalkozzunk azzal is, hogy a hallgatóink nagy százalékban hazai felsőoktatási intézményekben kezdjék el tanulmányaikat, és a tanulmányok közben legyen lehetőség egy-egy szemesztert külföldi felsőoktatási intézményben folytatni. Ugyancsak itt kellene arról is írni, amit Balog miniszter úr is hangsúlyozott, hogy a szegény tehetséges fiatalok továbbtanulására kiemelten oda kell figyelni.

10. oldal: Központi tervezési "agytröszt" kifejezés helyett: A Felsőoktatási Tervezési Testület szerepe,

10. oldal: „nemzetköziesedés” helyett az oktatás nemzetközi jellegének megerősítése

12. oldal: Érték nem veszt el kifejezés helyett: Vidéki főiskolai és felnőttképzési központok.

13. oldal: Furcsa és felesleges indulatokat vált ki a Diákhitel 2. programnak a felsőoktatáshoz való ingyenes hozzáférés biztosításaként történő értelmezése.

32. oldal: Nyugat-magyarországi FFP: hiányzik a vegyész-mérnöki profil, a tanárképzéshez csak Szombathely van beírva (holott Veszprémben és Pápán Neveléstudományi Intézet és Tanárképző Központ működik). A munkaerő piacnál nincs megemlítve a MOL és a Paksi Atomerőmű (mindkettő évtizedek óta a Pannon Egyetem stratégiai partnere).

A „Nyugat-magyarországi felsőoktatási pólus” megnevezést nem tartjuk szerencsésnek, mert ez az egyik egyetem neve.

33. oldal: a Dél-dunántúli FFP Legfontosabb fejlesztési profilok rovatában: „Agrárium: állattenyésztés, szőlészet-borászat technikus” – egy ágazat és egy foglalkozás (nyelvi pontatlanság)

Sajnos az egész anyagon végigvonul a **szerkezetátalakítás** és **forráskivonás** mint cél.

Alapvető koncepcionális problémára kell itt rámutatnunk: kevesebb ráfordítással (pénzkivonás) akarunk az EU-s követelményeknek és a hazai elvárásoknak is megfelelő, újjászervezett, minőségi felsőoktatást. Ez eddig még senkinek sem sikerült. Ha a „kiemelt” intézmények csak a többiek kárára fejlődhetnek, annak az egész rendszer látja kárát.

El kell dönteni, mi a cél. A pályázati programokból valóban sok pénz jut a felsőoktatás fejlesztésére, de ez tartósan nem biztosítja az intézmények működését. A magas színvonalú felsőoktatás működése a legfontosabb beruházás a jövőbe.

2012. április 20-án az Európai Parlament megszavazta Tőkés László felsőoktatásról szóló előterjesztését, melyben azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy a 2014-2020-as költségvetésben kiemelt módon szerepeljen az egyetemek támogatása. A tagállamokhoz azzal a kéréssel fordul, hogy a GDP 2 százalékát fordítsák felsőoktatási célokra.

Janusz Lewandowski költségvetési EU-biztos hangsúlyozta, hogy a felsőoktatástól még a legszigorúbb megszorító intézkedések során se vonjanak meg anyagi alapokat.

A Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete mindig stratégiai partnerséget ajánlott az oktatási kormányzatnak; feladatának tekintette a felsőoktatást érintő szakmai kérdések megvitatását, véleményezését, jobbító szándékú módosító javaslatok benyújtását. Ez a szándék vezérelt bennünket ezúttal is, amikor honlapunkon (<http://www.fdsz.hu>) 3 hónapja a felsőoktatást érintő kérdésben szavazást, illetve a Fórumon vitát kezdeményeztünk. Talán hasznos néhány hozzászólást idéznünk. (Melléklet)

Köszönjük, hogy lehetőségünk volt a hazánk jövőjét meghatározó, a nemzeti felsőoktatás fejlesztéspolitikai irányairól szóló koncepcióról véleményt mondani. Reméljük, hogy javaslataink, kritikai észrevételeink hozzájárulnak a magyar felsőoktatás minőségének javításához.

Kérjük, hogy egy kölcsönösen egyeztetett időpontban személyes találkozón is vitassuk meg az anyagot, illetve kapjuk meg a tervezet módosított, végső változatát is a kormányülés előtt.

Budapest, 2012. május 21.

Tisztelettel:

Törös Szilárd
FDSZ elnök

Melléklet

Az FDSZ honlapján megjelent kérdésekre beérkezett tagsági vélemények

Kérdés:

Hogyan kellene átszervezni az állami felsőoktatást?

Hozzászólások:

„A szakásos módon (akkreditáció) meg kell vizsgálni, hogy melyik szakon melyik intézményekben van meg a megfelelő szakmai színvonal. Ennek alapján nem minden szakot kell majdnem minden intézményben oktatni, de minden régióban biztosítani kell, hogy az évente meghirdetett (tehát viszonylag nagy létszámú) szakot az adott régióban el lehessen érni államilag finanszírozott formában.”

„Nem kéne kivonni pénzt az állami felsőoktatásból. Ezt minden normálisan működő országban tudják. Az egész átszervezés csak álca.”

„Több szempontból meg kéne vizsgálni az egyes szakok helyzetét. Vannak például bizonyos bölcsész szakok, amelyek ugyan a közvetlen anyagi javak előállítására szempontjából nem meghatározóak, de az általános műveltség szempontjából igen. Más a jelentősége egyes szakoknak például a termelés és a szolgáltatás területén. Meg kellene vizsgálni, hogy milyen szakosak a diplomás munkanélküliek. Melyek azok a szakok, amit a fiatalok hivatástudatból és melyek, amelyeket karrier-vágyból választanak. Milyen a különböző szakok társadalmi presztízse?”

„Nagyon elfogadhatónak tartom azt a programot, hogy az állam csak annyi államilag támogatott helyet biztosít a felsőoktatásban, mely a teherbíró képességével egyensúlyt tart.

Az is elfogadható, hogy egy anyagilag nagyon szomorú körülmények között lévő állam kötelezi az állami támogatással diplomához jutókat, hogy a hazájukban kamatoztassák a kapott tudásukat, de ehhez természetesen biztosítani kell a szükséges munkahelyeket is.

Az az elképzelés nagyon tetszik nekem, hogy az, aki részleges ösztöndíjjal vagy önköltséges képzéssel szerzi meg a diplomáját és utána állami munkahelyen kamatoztatja tudását, kapja vissza a befizetett képzési költségeit. Így egy egyensúlyi állapot lesz elérhető idővel.”

„Az állam teherbíró képessége szubjektív, mivel kérdés, hogy ki dönti el, hogy az oktatásra mekkora szeletet kell fordítani, mekkora az a mérték, amely az ország jövőjét szolgálja e téren. Úgy gondolom, hogy egy hosszútávra gondolkodó, felelős kormányzásnak mindenkor a hosszú távú jövőt kell szem előtt tartania, és a jövő nemzedékére kell a legtöbbet fordítania, mert nem mindegy, hogy jól képzett, magasán kvalifikált állampolgárok alkotják-e a népesség zömét, vagy képzetlen, alacsonyan kvalifikáltak. Hisz mindenki tudja, aki közgazdaságtant valaha is tanult, hogy az ország jövőjét a bejövő tőke határozza meg, melynek lényegesebb magasabb vonzerőt jelent hosszú távon a képzett szakemberek sokasága, mint a lényegében szolgáskorban élő segédmunkásoké.

Az államnak a jövő nemzedékének képzése terén úgy kellene működnie, mint a jó szülőknek. A szülő sem azért taníttatja, neveli gyermekét, hogy majd a gyerektől visszavegye a felnevelésének költségét, ha keres, tehát pénzben törlessze a rá fordított összeget.

A diplomásaink nem azért mennek külföldre dolgozni, mert nem szeretik a hazájukat, hanem azért, mert nem találnak munkahelyet, nem látnak jövőképet maguk előtt. A rendszerváltás óta a fiatalok létbizonytalansága fokozatosan romlik. Szűk látókörű politika azt gondolni, hogy egy ilyen primitív hozzáállás maradásra kényszeríti a fiatalokat. Ezzel csak azt érik el, hogy nem csak átmenetileg, hanem örökre elmennek a fiatalok.

A magyar fiatalokban még mindig él apáik röghöz kötött öröksége, nem szívesen mennek más országokba dolgozni, de a rendszerváltás óta folytatott politika erre kényszeríti őket.

Mint szülő én is jól tudom, hogy a fiatal nemzedék elkeseredett, hogy nem tud hazájában érvényesülni, hogy nincsenek munkahelyek, hogy egyre erősödik a létbizonytalanság, és a kiszolgáltatottság.

Ezért sem értem az ilyen fajta megközelítést a kérdésnek az Ön részéről, főleg egy ilyen oldalon, ahol az érdekvédelmet kellene erősíteni, és nem a kormánynak gazsulálni.”

„A létszámkeretek demográfiailag indokoltnál nagyobb csökkentésével személy szerint egyetértek, de a felsőoktatásból való költségkivonással nagyon nem (sőt inkább növelni kellene). Persze a kivonást mindig a GDP arányában szabad csak nézni, ha recesszió lesz (mert a távolkeletiek szorgalmasabbak nálunk), akkor külön stratégia nélkül a forráscsökkenés természetes.

A röghöz kötés ilyen szankcionálásával szabad ugyan próbálkozni, de szerintem nem vezet eredményre, így csak politikai üzenete van, ami lehet, hogy vissza is üt. Ha versenyképesek akarunk lenni, mint társadalom és piac, akkor például Dél-Korea-tól sokat lehet tanulni oktatáspolitikából és oktatáskultúrából (természetesen a legjobbak ott is elhagyják az országot, ha éppen úgy áll érdekükben).

Tehát a társadalmi elismerésben legfelül a pedagógusoknak kell állniuk (a nemzet építői), és ennek pénzben is láthatónak kell lennie, különben folytatódik a kontraszelekció.”

„A kormányt bombázni kell az éles, lesújtó kritikával, a pozitív véleményekkel, és az ötletekkel is. Erre való a politika.”

„Nem kell gazsulálni, de el kell ismerni, ami jó és konstruktív módon kell kritizálni azt, ami rossz.

Azt gondolom, hogy az nem igaz, hogy azért mennek el a fiatalok, mert nincs állás. Ez biztosan nem igaz például az orvosokra. Sokkal inkább jellemző, hogy nincs elég jól kereső állás. Mert sok fiatal elsődleges célja, hogy jól keressen. Ez megmutatkozik abban is, hogy milyen szakokat választanak leginkább.

Azt hiszem, hogy amikor pl. pénzügyi, gazdasági területen sokkal jobb az átlagfizetés, mint sok egyéb diplomát igénylő területen, akkor nem probléma az, hogy önköltségessé teszik az ilyen helyek nagy részét. A probléma az, hogy ilyen hirtelen csinálták. Ez igaz a jogászképzésre is. Nem lehetne a diákokat egyik napról a másikra ilyen helyzet elé állítani.”

„Nem tartom elfogadhatónak, hogy...

- *a forráskivonást szerkezetátalakításnak nevezzék, nevezzük;*
- *bármilyen szerkezetátalakítást a résztvevők (hallgatók, oktatók, dolgozók, intézményvezetők) nélkül, véleményük és tapasztalataik teljes negligálásával hajtsanak végre,*
- *személyes és pártpolitikai érdekek érvényesülnek a gazdaságosság és minőség szempontjait is felülírva.”*

„Térjünk vissza a szakmai megfontolásokra. Az a kérdés, hogy ki és milyen szempontok, paraméterek alapján döntse el, hogy HOL MIT tanítsanak, és HOL MIT NE tanítsanak.”

„Azt hiszem, hogy alapjában véve meghatározó kellene legyen az, hogy milyen minőségben tudnak az egyes intézményekben az egyes szakokon oktatni.

Mert felesleges és luxus alacsony színvonalon oktatva, gyenge lábakon álló diplomásokat képezni tömegesen. Arra viszont figyelni kellene, hogy elérhető közelségben legyen minden fontosabb területen képzés, mert sokaknak erőn felüli teher lehet, ha a tanulás közvetlen költségén kívül az utazás, a szállás és az egyéb, a távolságból fakadó költséget is állnia kell.

Tehát egy viszonylag egyenletes területi eloszlás lenne kívánatos egyrészt, másrészt olyan, ami nem feleslegesen sűrű. Igaz, hogy ez utóbbi elsősorban csak a népszerű szakokra jellemző.

Kérdés, hogy milyen eszközökkel lehet elérni ezt az állapotot?

Én például reméltem, hogy az új törvény erősen megnehezíti az álláshalmazást. Nem csak a politikusok esetében, de a professzorok esetében is nehezen képzelhető el, hogy valaki kettő, netán több helyen teljes értékű munkát tud végezni.”

„Természetesen a januári zárolás és a Széll Kálmán terv forráskivonást jelent, de érdemes jövő év elején a költségvetési zárszámadáskor megnézni, hogy ténylegesen csökkent-e az intézményekben a büdzsé? Mert TÁMOP, GOP, stb. pályázatokkal valószínűleg eddig is és ezután is sokkal több pénzt lehet elnyerni, mint néhány évvel korábban.”

„Sajnos mindnyájan tapasztaljuk, hogy a hallgatók színvonala egy jó részüknél nagyon alacsony. Többek között ebből fakad, hogy sokan egy-két év után kiesnek, és vagy nem végeznek, vagy esetleg újrajelentkezés(ek) után nagy nehezen sok évvel a normális idő után végeznek. Talán az nekik is és az intézményeknek is jobb lenne, ha be se kerülnének. Ebből a szempontból nem baj, ha csökken a felvehető száma és nő a ponthatár.

Csak az a baj, hogy a költségvetési pénz (részben) a hallgatói létszámmal arányos. Azon kellene változtatni, hogy emiatt ne csökkenjen a pénz.”

„Hogyan gondolják azt az illetékesek, hogy az intézmények - a felsőoktatási törvény szerint - június 30-ig készítsék el az intézményfejlesztési tervüket, amikor az állami finanszírozásról még semmit sem lehet tudni?”

„Felelősségteljesen, jó gazda módjára, hosszú távú elemzéssel végiggondolni, hogy mely szakokra van szüksége az országnak. Azzal, hogy szinte a felére csökken az államilag finanszírozott létszám, a mai gazdasági helyzetben sok tehetséges, hazájához hű diák lesz kizárva a tanulás lehetőségéből, hisz az egyéb életfenntartási költségek mellett már a tandíj kigazdálkodása szinte lehetetlen. Így elsősorban azok fognak bejutni, akik karriervágyból és nem a szakma szeretete miatt jelentkeznek felsőoktatási intézménybe.”

Kérdés:

Indokolt-e az államilag finanszírozott helyek csökkentése a felsőoktatásban?

Szavazás:

<i>nem</i> , minden fiatalnak joga van az ingyenes tanuláshoz	9%
<i>igen</i> , ne képezzünk diplomás munkanélkülieket az adófizetők pénzén	10%
<i>a keretszámok változtatását megfontoltan, több lépésben kellene bevezetni</i>	81%